

Gledališki list SLG Celje. Sezona 1966/67, št. 9. Izdalo in založilo Slovensko ljudsko gledališče Celje. Predstavniki: upravnik Slavko Belak. Urednik: Janez Žmavc. Naklada: 1000 izvodov. Cena 0,50 N-din. Tisk »Celjski tisk« Celje.

SLOVENSKO LJUDSKO GLEDALIŠČE CELJE

TITUS MAKCIUS PLAUTUS

DVOJČKA

(MENAECHEMI)

Veseloigra v dveh delih

Prevod: Anton Sovre

Režija: MARJAN BELINA

Scenograf: Janez Lenasi

Kostumi: Anja Dolenčeva

Koreografija: Metod Jeras

Karikature: Andrej Novak

Lektor: Majda Križajeva

Penikulus, parazit

Menehmus I

Menehmus II (Sosikles)

Erotium, lahkoživka

Cilinder, kuhar

Mesenio, suženj

Matrona

Starec

Zdravnik

Sužnje

Bruno Vodopivec

Drago Kastelic

Andrej Nahtigal

Minu Kjudrova

Marjan Dolinar

Borut Alujevič

Nada Božičeva

Marjan Dolinar

Bruno Vodopivec

Štefan Volf

Boleslav Simoniti

Premiera v petek, 12. maja 1967

Šepetalka: Anica Kumerjeva — Inspicent: Boleslav Simoniti — Razsvetljava: Bogo Les — Tehnično vodstvo: Franjo Cesar — Odrski mojster: Franc Klobučar — Krojaška dela: Amalija Palirjeva, Jože Gobec in Oto Cerček — Slikarska dela: Ivan Dečman — Frizerska dela: Vera Srakarjeva — Rekviziterska dela: Ivan Jeram — Čevljarska dela: Konrad Faktor — Garderoba: Angela Korošec.

MARJAN BELINA

se je rodil 29. maja 1934 v Celju. Diplomiral je na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani na oddelku za režijo. Doslej je režiral v Mestnem gledališču ljubljanskem (»Tri dni direktor« Manice Lobnikove), v Drami SNG Maribor (»Ene hude nevole z mutavko« Vojmila Rabadana, Aristofanovo »Lizistrato« in Držičevega »Dunda Maroja«). Veliko dela v amaterskih gledališčih, v Kranju, na Jesenicah in drugod. Je tajnik odbora za gledališko dejavnost na republiškem svetu Zveze kulturnoprosvetnih organizacij Slovenije. V našem gledališču gostuje prvikrat.

»Napisal celo goro je komedij, ki danes jih igra vesoljni svet,« pravi o Plautu Mesenio v prologu Dvojčkov. Vendar to pot Mesenievo komedijsko nagnjenje k pretiravanjem niti ni tako daleč od resnice. Ta ploskonogi (plautus) Umbrijec, ki je živel pred dva tisoč dvesto leti (254 — 184 pred našim štetjem) in ki velja za enega največjih komediografov antike, je zapustil tako obsežno in bogato komedijsko zakladnico, da se je iz nje zlahka napajala malodane vsa evropska komediografija prav do današnjega dne. Nikoli se ne bi srečali

z Držičevim Skupom ali Molièrovim Skopuhom, če bi ne bilo Plautove Aulularije, tudi Shakespearove Komedije zmešnjav bi ne bilo brez Dvojčkov in prav tako ne Giraudouxovega Amphitryona 38 brez Plautove predloge. Če pa bi hoteli naštetiti vse komediografe, ki so si pri njem sposojali zgodbe in motive, situacije in zaplete, komedijske tipe in značaje, bi se naše razmišljanje izgubilo v seznamu imen.

**Minu Kjudrova
in Andrej
Nahtigal**

In vendar Plautova tvornost ni popolnoma samonikla. V dobršni meri so ji botrovali avtorji srednjegrške meščanske komedije, najbolj pa Menander. Iz tega neizčrpnega vira si je sposojal zgodbe in motive, jih po svoje predeloval, združeval in prilagajal miselnosti pa okusu rimskega občinstva. Tako so se rojevale samo-svoje komedije, ki so pod krinko grškega okolja smesile rimsko življenje. In Rimljani so se posmehovali nespametnim Grčičem, ne da bi vedeli, da se posmehujejo sami sebi.

Plaut je predstavnik comedie motorie, v kateri predstavlja komična situacija osnovno gibalno dramskega dejanja. V tej komediji so značaji oseb potisnjeni v ozadje, saj je intriga, speljana s pomočjo situacije, glavna dominantna. Kljub temu pa je Plautu, kot do-

bremu poznavalcu življenja in ljudi, uspelo naslikati pa oživiti nekaj tako izjemnih komičnih tipov, tako življenjsko verjetnih in neposrednih, da še dandanes zadevajo v živo.

Če naj verjamemo, da je napisal 130 komedij, potem ne moremo dvomiti v njegovo plodovitost. Bolj verjetno je, da so mu pripisali tudi nekaj komedij, ki so jih ustvarili njegovi epigoni in se skrili za proslavljeno ime. Nedvomno pa je, da se je do danes ohranilo 21 njegovih del, če že ne v celoti pa vsaj v fragmentih. Dovolj bo, če razen Dvojčkov naštejemo vsaj tista, ki še danes polnijo gledališke dvorane po vsem svetu: Aulularia, Pseudolus, Miles gloriosus, Asinaria itd.

Plautova komedija Menaechmi temelji na motivu zamenjave oseb. Temu osnovnemu komedijskemu elementu so podrejene vse ostale komične izraznosti: besedna komika, tipološko karakterni in tipološko poklicna komika. Razen tega pa lahko najdemo v Dvojč-

**Drago Kastelic,
Nada Božičeva
in Bruno
Vodopivec**

kih tudi elemente satirične komike, ki je naslovljena na politično in družbeno življenje v starem Rimu.

Če hočemo poiskati ustrezní uprizoritveni odnos do naštetih elementov komedije, moramo najprej najti odgovor, kakšnemu namenu naj služi naša uprizoritev. Menim, da bi bila današnjemu gledališkemu obiskovalcu, razpetemu med psihologiziranje in abstraktno simbolno meditiranje, dobrodošla sprostitev, če bi lahko doživel delček gledališke primarnosti, ki mu jo z

odprtimi rokami ponuja Plautova burkaška naturnost. Osnovni namen uprizoritve je torej na prvi pogled kaj enostaven — zabavati občinstvo. Toda ali res samo zabavati? Mar ni naša dolžnost, da ga tudi seznanimo z gledališko kulturno dediščino, ki je po svojih najboljših močeh orala ledino človeških odnosov in nazorov? S to dodatno uprizoritveno nalogo postaja naše izhodišče zanimivejše pa tudi problematičnejše, kar zadeva stil uprizoritve. Če hočemo namreč občinstvu mimo tega, da ga skušamo zabavati, še predstaviti klasično v vsej njeni historični polnosti, bo naša naloga malodane neizvedljiva. Historičnost bi namreč izključevala zabavnost, saj ni dvoma, da so se smejali stari popolnoma drugim stvarjem kot mi. Zato potrebuje ta historičnost določene korekture, ki naj smiselno približajo današnjemu gledalcu to klasično besedilo.

Te korekture smo deloma opravili že s krajšanjem besedila, ko smo gledalcu hote zamolčali vrsto historično zanimivih, vendar za nezgodovinarja nerazumljivih aluzij na takratno rimsko življenje. Iz istega razloga

**Borut Alujevič,
Marjan Dolinar
in Andrej
Nahtigal**

smo se odrekli tudi historično opredeljenemu okolju, v katerem naj bi se komedija dogajala, in ga nadomestili s stilizirano historičnostjo. Ta stiliziranost, ki le od daleč spominja na svoj original, pomeni glavni uprizoritveni odnos do Plautove komedije, in njej so tudi podrejena vsa druga uprizoritvena izrazna sredstva.

Marjan Belina

Kakor pri Grkih, tako so bile dramske uprizoritve tudi pri Rimljanih v zvezi s kultom božanstev. Vsega je bilo na leto kakih 48 teatrskih dni, a to število so povečevale še razne priložnostne prireditve, kakor slovesni pogrebi, zaobljubne igre in še kaj. Organizacijo prazniških prireditev so imeli v rokah edili, upravna oblast Rima, ki je vodila vse panoge policije ter nadzorovala templje, javna poslopja, vodovode, kanalizacijo ipd. Za redne prireditve so edili prejimali subvencijo iz državne blagajne, vendar so navadno dodajali velike vsote iz svojega, da so si z razkošnimi programi pridobivali ljudstvo za volitve.

Igralci so bili poklicni, sprva sužnji, kasneje oproščenci. Bili so organizirani v igralske družine in vsako je vodil kak oproščenec kot dominus gregis, gospodar črede ali gledališki ravnatelj, ki je bil sam igralec. Nanje so se obračali edili, ki so imeli na skrbi organizacijo iger. Direktorji so bili seveda zainteresirani, da so za svoje predstave dobivali dobre in privlačne drame. Zato so vzdrževali neposredne stike z avtorji, sprejemali ali odklanjali njih dela in imeli tako velik vpliv na usodo in razvoj pesniških talentov. Edili se niso vmešavali v odločitve direktorjev.

Rimski teater je bil izprva kaj preprost, približno tak kakor v klasičnih Atenah, preden so 330 pr. n. e. dobile kamnitno gledališče. Stalnih gledaliških zgradb dolgo ni bilo. Pomagali so si s provizornimi stavbami: za vsako praznovanje sceničnih iger so na podnožju griča postavili lesen oder za igralce, po pobočju pa so bili v amfiteatralnih polkrogih nameščeni sedeži za občinstvo. Tacitus poroča, da teh od kraja sploh ni bilo in da so ljudje stoje gledali, ker bi bili drugače cele dneve prelenarili v gledališču. Ko je bilo sceničnih praznikov konec, sočasne naprave vsakikrat spet podrli. Prvi stalni teater helenističnega tipa je v Rimu sezidal Pompeius 55 pr. n. e. s prostorom za 17.850 gledalcev. V Marcelovem gledališču, zgrajenem 42 let pozneje, je bilo prostora celo za 20.500 ljudi. V primeru z modernimi so imeli torej antični teatri ogromno razsežnost, saj šteje na primer Metropolitan Opera House v New Yorku »samo« 3300 sedežev.

Anton Sovrè

KINOPODJETJE CELJE

priporoča naslednje filme:

Giulietta in duhovi. Italij. Rež. F. Fellini.

Sinovi Katie Elder. Amer. Igra John Wayne

Sedmi kontinent. Jugosl. Rež. Dušan Vukotić.

Kako sta se ljubila Romeo in Julija. Jugosl.

Rež. Jovan Živanović. Igra Špela Rozin.

Obupanci. Madž.

Krvnik. Španski. Rež. L. G. Berlanga.

Kačja koža. Amer. Igrata Marlon Brando
in Anna Magnani.

KOLODVORSKA RESTAVRACIJA CELJE

novi prostori — expresni paviljoni
sodobno urejena kuhinja
pestra izbira kulinaričnih izdelkov
priljubljene specialitete po želji in okusu
najrazličnejše vrste vin, sadnih sokov in
napitkov

Potnikom, ki potujejo z vlaki ali avtobusi,
in vsem drugim gostom se zahvaljujemo
za dosedanje zaupanje in se še naprej top-
lo priporočamo.

Tel.: 20-02, 34-39, 32-64.

Tovarna EMO iz Celja

vas bo s svojimi izdelki povsem
zadovoljila.

Posebno priporočamo:

**ECONOM — SOKOVNIK —
NOVUM POSODA**

Pri nakupu pazite, da vas bodo postregli
s posodo z našim zaščitnim znakom

**VAŠI PRIHRANKI BODO ZA VAS
VARNO IN KORISTNO NALOŽENI
NA HRANILNI KNJIŽICI
KREDITNE BANKE CELJE!
ZA VEZANE VLOGE VIŠJE OBRESTI
IN NAGRADNA ŽREBANJA!**

KREDITNA BANKA CELJE